

ANADOLU UYGARLIKLARI

HİTİTLER

- Başkentleri **Hattuşaş**'tır (Çorum-Boğazköy).
- M.Ö. 1700'lerde Kızılırmak yayı içerisinde kurulmuşlardır.
- Devleti krallar yönetirdi. **Pankuş** adı verilen meclis ise krala yardımcı olmaktadır.
- **Tavananna** adlı kraliçelerde yönetimde etkiliydi.
- Tanrıya hesap vermek için bir yıl içinde olan iyi veya kötü olayları **Anal** adını verdikleri yıllıklara yazarak, tarafsız ve objektif **tarih yazıcılığını** başlatmışlardır.
- **Tarihte bilinen ilk yazılı antlaşma** olan **Kadeş Antlaşması**nı Mısır ile M.Ö 1280'de imzalamışlardır.
- Hitit kralları hem **başkomutan, başrahip ve baş yargıç** idi. Askeri, dini ve hukuki otoriteye sahiptiler.
- Halk yöneticiler, rahipler, hürler ve köleler gibi sosyal sınıflara ayrılmıştır.
- Hititlerde din çok tanrılıdır. Hitit ülkesine **"Bin tanrı ili"** denirdi.
- **Çivi ve hiyeroglif (resim) yazıları** olmak üzere iki çeşit yazı kullanmışlardır.
- Hititler kayaları düzleştirerek, tanrı kabartmaları yapmışlardır. **İvriz ve Yazılıkaya Kabartmaları** Hititlere aittir.

URARTULAR

- ✓ **Doğu Anadolu Bölgesi'nde kurulmuştur.** Başkenti **Tuşpa (Van)** dir.
- ✓ Dinleri çok tanrılıdır. Ölümden sonra yaşamın devam ettiğini düşündükleri için mezarlarını oda şeklinde yapmışlar ve mezarlara günlük hayatta kullandığı eşyaları da koymuşlardır (**Ahret inancının olduğunu gösterir.**)
- ✓ Buldukları bölgede maden çok olduğu için **maden işlemeciliğinde** gelişmişlerdir
- ✓ Urartular **taştan kale yapımında, taş işçiliğinde ve kaya oymacılığında** gelişmişlerdir.
- ✓ Tarımı geliştirmek için **sulama kanalları ve barajlar** yapmışlardır. Urartuların yapmış olduğu **Şamran Kanalı** günümüzde bile

İYONLAR

- **Şehir devletleri** halinde yaşamışlardır. En önemli şehir devletleri **Efes, Milet, Foça, Bodrum** ve İzmir'dir.
- Demokratik ve özgür düşünce ortamı olduğu için bilim ve felsefede gelişmişlerdir.
- Önemli bilim adamları arasında; **Herodot, Pisagor, Tales, Homeros ve Hipokrat** yer almaktadır.
- **Deniz ticaretinde gelişmişlerdir.** Akdeniz ve Karadeniz'de koloniler (ticaret şehirleri) kurmuşlardır.
- **Efes Artemis Tapınağı** İyonların önemli sanat eserlerinden biridir. İyon edebiyatının en önemli eseri **İlyada ve Odessa** destanlarıdır.

FRİGLER

- ✚ **Sakarya Nehri çevresinde** kurulmuştur.
- ✚ Başkentleri **Gordion** (Ankara Polatlı) dır.
- ✚ Ülke krallıkla yönetilmiş, **krallarına Midas unvanı verilmiştir**
- ✚ En önemli tanrıları **Kibebe** adı verilen toprak ve bereket tanrıçasıydı.
- ✚ En önemli geçim kaynağı tarımdı. Bu nedenle öküz öldüren ya da saban kırana ağır cezalar verilirdi.
- ✚ **Fibula** adı verilen çengelli iğneler yapmışlar, madencilikte ilerlemişlerdir.
- ✚ **Tapates** adı verilen halı ve kilimleri çok meşhurdu.
- ✚ Frigler krallarını **Tümülüs** denilen yığma mezarlara, diğer ölümlerini ise Kaya Mezarları'na gömmüşlerdir.

LİDYALILAR

- **Menderes ve Gediz ırmakları arasında** kurulmuşlardır.
- Başkentleri Manisa yakınlarındaki **Sard**'dır.
- Tarım, hayvancılık ve ticaret başlıca geçim kaynakları olmuştur.
- İlk Çağda Anadolu'nun en işlek **ticaret yolu** olan **Kral Yolu**'nu yapan Lidyalılar, bu yol ile doğu-batı kültürlerinin kaynaşmasını sağlamışlardır. Kral Yolu Sard'dan başlar Mezopotamya'da Sus'da biterdi.
- Lidyalılar ticareti kolaylaştırmak amacı ile **parayı icat ettiler.** Böylece takas usulü Değiş-Tokuş usulü sona erdi. Ticaret kolaylaştı.

Zeki DOĞAN

Sosyal Bilgiler Öğretmeni
sosyalciniz.wordpress.com